

Sporen naar kansen voor kinderen

Kader Onderwijsachterstandenbeleid gemeente Oss 2019 – 2022

Versie: 28 oktober 2019

Inleiding

Nederland is al jarenlang actief op het gebied van gelijke kansen aan kinderen in ongelijke situaties. Zonder het bieden van extra kansen aan kinderen uit minder sociale, culturele en/of economische (gezins)omstandigheden, gaat talent verloren. In Nederland - en ook in Oss - zien we kinderen die onvoldoende taalontwikkeling hebben doorgemaakt in hun eerste levensjaren. Die kinderen stromen met een gebrek aan (taal)ontwikkeling en schoolse vaardigheden in het basisonderwijs in. Als eenmaal een taalachterstand opgelopen is, is het heel moeilijk is om deze achterstand nog in te halen. Taalachterstand heeft groot effect op de verdere onderwijsontwikkeling. De gemeente Oss vindt het daarom belangrijk dat achterstanden onder jonge kinderen vroeg worden gesignaleerd en bestreden. We streven ernaar dat kinderen zonder (taal)achterstand aan het basisonderwijs beginnen.

Verantwoordelijkheid van de gemeente

De gemeente heeft de taak om achterstanden onder jonge kinderen te signaleren en te bestrijden. Daarvoor ontwikkelen we al jaren onderwijsachterstandenbeleid (OAB). OAB is een middel voor taal- en ontwikkelingsstimulering voor kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte. Het is bedoeld om alle kinderen, ongeacht in welk sociaal-economisch milieu de kinderen opgroeien, gelijke kansen te geven op een succesvolle schoolloopbaan. Dit doen wij als gemeente niet alleen. We werken actief samen met onze partners uit de kinderopvang en het onderwijs. Zo kunnen wij samen extra ontwikkelkansen bieden aan kinderen en gezinnen die het nodig hebben. En daarmee deze kinderen betere kansen bieden op een goede, ononderbroken schoolloopbaan.

Aanleiding voor nieuw beleid

Het rijk stelde recent nieuw Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) vast voor de periode 2019-2022. Ten opzichte van de vorige periode zijn er drie grote wijzigingen:

1. in de eerste plaats een nieuwe indicator voor kinderen met een risico op onderwijsachterstand;
2. in de tweede plaats een nieuwe verdeling van de OAB-middelen over de gemeenten in Nederland op basis van die nieuwe indicator;
3. en in de derde plaats verplichtingen om de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie (vve) te verhogen. Een belangrijke verplichting is de uitbreiding van 10 uur naar 16 uur per week voor het voorschoolse deel.

Dit samen is voor de gemeente Oss en haar samenwerkingspartners aanleiding om het lokale OAB-beleid tegen het licht te houden en te (her)ontwikkelen waar nodig.

Met het nieuwe OAB-beleid willen we voortzetten wat we de afgelopen jaren hebben opgebouwd. En dit verder versterken. Het huidige vve-beleid en NT2-taalklassen zijn daar de tastbare voorbeelden van. Daarnaast willen we aanhaken bij de meest recente inzichten en maatschappelijke vraagstukken. Eén van de meest in het oog springende recente vraagstukken zijn de bevindingen van Onderwijsinspectie in *De Staat van het Onderwijs 2018*. In dat rapport wordt geconstateerd dat er sprake is van toenemende ongelijkheid. En dat het aantal leerlingen dat in het basisonderwijs niet het gewenste leesniveau haalt, de afgelopen drie jaar toenam¹. Verder weten we uit wetenschappelijk onderzoek dat versterking van ouderbetrokkenheid in vve positieve effecten heeft op de taalontwikkeling van kinderen. Het zijn vraagstukken waar de gemeente(n), kinderopvang en onderwijs samen voor staan en die niet alleen via OAB-beleid op te lossen zijn, maar waar OAB wel een bijdrage aan kan leveren.

Leeswijzer

In de volgende paragrafen beschrijven we eerst de visie, het doel en de uitgangspunten van het nieuwe OAB-beleid. Daarna gaan we in op de inhoud. Dat doen we aan de hand van drie sporen. In Spoor A richten we ons op voor- en vroegschoolse educatie. Spoor B betreft NT2 taalklassen en de

¹ Zie: <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/staat-van-het-onderwijs/documenten/rapporten/2018/04/11/rapport-de-staat-van-het-onderwijs>

Mobiele brigade NT2. In Spoor C kijken we naar andere beleidsterreinen die het onderwijsachterstandenbeleid raken. Vervolgens vertalen we dit naar een meerjarenbegroting.

Visie & doel

Met het onderwijsachterstandenbeleid willen we ervoor zorgen dat alle kinderen in Oss zich kunnen ontwikkelen en gezond en veilig opgroeien. Het leren van de Nederlandse taal is één van de noodzakelijke voorwaarden hiervoor. Onderwijsachterstandenbeleid in Oss heeft als doel om *alle* kinderen met een risico op (taal)ontwikkelachterstand betere kansen te bieden op een goede start en op een ononderbroken schoolloopbaan. Dit willen we in samenwerking met ouders, kinderopvang en onderwijs bereiken. De visie van het nieuwe onderwijsachterstandenbeleid luidt dan ook: *kansen bieden aan alle kinderen met een risico op (taal)achterstand, waarbij we het kind, gezin en omgeving in samenhang bezien en preventief willen ondersteunen met passende OAB-voorzieningen.*

Daarvoor werken we aan de hand van een aantal uitgangspunten:

In samenhang en op maat

OAB staat niet op zich, maar maakt deel uit van een cluster van voorzieningen en beleid voor gezinnen, jeugd en jongeren. Het is gelinkt aan en verweven met meerdere maatschappelijke vraagstukken. We noemden al de toenemende ongelijkheid in het onderwijs en het aantal leerlingen dat in het primair onderwijs niet het fundamentele leesniveau haalt. Dit raakt onder meer vraagstukken van laaggeletterdheid, (kinderen in) armoede en (jeugd)zorg. Het uitgangspunt in dit OAB-kader is dat we in samenhang naar het kind en gezin kijken. Wat heeft dit kind en dit gezin nodig voor een goede ontwikkeling en deelname aan de samenleving? Per kind en gezin verschilt dit. Dat vraagt om maatwerk: een aanbod afgestemd op het kind en gezin, waar een OAB-voorziening onderdeel van is.

We werken preventief

We willen met OAB voorkomen, in plaats van genezen. OAB is bedoeld om het risico op (taal)achterstanden in een zo vroeg mogelijk stadium te voorkomen en aan te pakken. Daarom ligt de nadruk op preventie en richten we ons op jonge kinderen.

We streven naar diversiteit en normalisering

Diversiteit in de kinderopvang en het onderwijs is belangrijk. We streven naar gemengde groepen met een mix van kinderen van verschillende (culturele) achtergronden en sociaaleconomische status. Zo kunnen kinderen van elkaar leren en zich aan anderen optrekken. Daarnaast vinden we het belangrijk om te 'normaliseren', we willen dat zoveel mogelijk kinderen naar reguliere opvang en onderwijs gaan.

Gericht op het kind én op de omgeving

De nieuwe gewichtenindicator van het CBS gaat uit van een brede definitie. Het CBS spreekt van een onderwijsachterstand als *leerlingen door een ongunstige economische, sociale of culturele omgeving slechter presteren op school dan ze bij een gunstigere situatie zouden kunnen*.² Zij kiezen voor een definitie waarbij de oorzaken voor de achterstand het gevolg zijn van nadelige omgevingsfactoren. Dit zijn oorzaken die buiten het kind liggen. Er zijn echter ook kind-gebonden factoren die tot een taalontwikkelingsachterstand kunnen leiden. Een voorbeeld hier van is extreme verlegenheid. Het uitgangspunt dat we in dit OAB-kader hanteren is dat achterstanden zowel door omgevings- als door kindgebonden factoren kunnen ontstaan. OAB in Oss richt zich met werkwijzen en voorzieningen op het voorkomen en aanpakken van beide oorzaken.

Rol en verantwoordelijkheid van ouders

Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding – inclusief taalontwikkeling – van hun kinderen. Deze verantwoordelijkheid mogen en kunnen ouders niet overdragen aan de kinderopvang of aan school. OAB-voorzieningen, kinderopvang en scholen zijn wel ondersteunend aan de ouderverantwoordelijkheid. In die zin zijn zij medeopvoeders. Om maximale leeropbrengsten te

² CBS, 2017, Herziening gewichtenregeling primair onderwijs: Hoofdlijnenrapport, p.6

bereiken, is het belangrijk dat ouders thuis ook aandacht geven aan (taal)ontwikkeling. We verwachten en stimuleren dat ouders hier thuis ook aandacht voor hebben.

We willen niet onnodig labelen

De ontwikkeling van kinderen is vaak grillig. Als een kind wat later praat dan gemiddeld, hoeft er niet direct sprake te zijn van een taalachterstand. We moeten er daarom voor waken dat we kinderen te snel een "label" geven. Maar als er daadwerkelijk iets aan de hand is, willen we doen wat nodig is om te voorkomen dat een kind een achterstand ontwikkelt. Professionals hebben de expertise om in te kunnen schatten wanneer een kind gebaat is bij extra aandacht en aanbod.

OAB is niet de oplossing van alles

Buiten een taal en ontwikkelingsachterstand kunnen er ook allerlei andere problemen zijn; er kan sprake zijn van sociaal-emotionele problemen, gedragsproblemen of (taalontwikkelings-) stoornissen. De OAB- en vve-voorzieningen zijn hier niet voor ingericht of bedoeld en de medewerkers zijn er niet voor opgeleid. Als een kind een andere hulp- of zorgvraag heeft, moet gekeken worden naar een passend aanbod. Onderwijsachterstandenbeleid of vve zijn niet de oplossing voor alle hulpvragen.

Deze visie en uitgangspunten brengen ons bij de vragen hoe we dit concreet gaan doen, voor welke kinderen en gezinnen precies en welke resultaten we willen bereiken. Kortom de vraag: wat zijn onze ambities voor de periode 2019 -2022? Deze vraag beantwoorden we in de volgende paragrafen. We delen het Osse OAB beleid op in drie sporen:

- Spoor A: voor- en vroegschoolse educatie (vve)
- Spoor B: Taalklassen NT2 (schakelklassen)
- Spoor C: 'OAB-verbreed': OAB-aanpakken in verbinding met aanpalende beleidsterreinen, met name preventief jeugdbeleid en jeugdhulp.

We lichten in navolgende hoofdstukken de verschillende sporen toe. Hiervoor geldt overigens wel het credo: "Als er gaandeweg nieuwe inzichten en innovaties zijn met duidelijke meerwaarde, laten we het niet na ermee aan de slag te gaan." Dit zullen we uiteraard zorgvuldig doen en alle partijen erbij betrekken die er belang bij hebben.

Spoor A

Voor- en vroegschoolse educatie (vve): Voortzetten en vernieuwen

Voorschoolse voorzieningen dragen bij aan een goede ontwikkeling van het kind, in een speelse en veilige leeromgeving. Kinderen ontmoeten elkaar, leren van elkaar en kunnen zich aan elkaar optrekken. De gemeente Oss vindt het daarom belangrijk dat zoveel mogelijk peuters naar een voorschoolse voorziening gaan. Deze voorziening is toegankelijk voor alle peuters; van werkende en niet-werkende ouders, met en zonder (taal)achterstand. De voorzieningen zijn laagdrempelig, dicht bij huis en hebben een preventieve werking. Kinderen die een extra duwtje in de rug nodig hebben in hun ontwikkeling, worden in de vroege levensjaren opgemerkt. Deze vroegsignalering zorgt ervoor dat een kind tijdig de extra begeleiding krijgt die het nodig heeft. Dit kan zijn in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie (vve).

Het doel van vve is om peuters met een mogelijke (taal)achterstand beter voor te bereiden op de basisschool en ervoor te zorgen dat kleuters met zo min mogelijk achterstand naar groep 3 kunnen. In de voorschoolse of vroegschoolse educatie leren kinderen al spelend de Nederlandse taal. Zo kan een achterstand ingehaald of voorkomen worden en kunnen kinderen een goede start maken op de basisschool.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht het voorschoolse deel te organiseren (2,5- tot 4-jarigen) en onderwijs het vroegschoolse deel (4- tot 7-jarigen). Hiervoor werken gemeente Oss, de kinderopvanginstellingen en de basisscholen al sinds begin 2000 samen. Samen hebben de kinderopvanginstellingen en de basisscholen sindsdien een dekkend aanbod van vve-voorzieningen opgetuigd. Ook zorgen zij voor een inhoudelijke doorgaande lijn tussen het voor- en vroegschoolse deel. OAB-kinderen krijgen op die manier zo vroeg en lang als nodig extra taal- en ontwikkelingsstimulering.

Voor wie?

We willen de OAB-middelen zo effectief mogelijk inzetten voor kinderen die de grootste risico's lopen op (taal)ontwikkelingsachterstand. Daarnaast vinden we het belangrijk om een brede groep kinderen te bereiken die baat kunnen hebben bij extra ondersteuning. We vinden het belangrijk om al op jonge leeftijd te starten met vve. Hoewel vve officieel geldt voor kinderen vanaf 2,5 jaar, kiest de gemeente Oss net als afgelopen perioden voor vve vanaf 2 jaar. Dit vanuit de gedachte dat de preventieve werking groter is als we vroeg starten met vve.

Op basis van nieuwe inzichten en praktijkervaringen van professionals wijzigen de vve-doelgroep-criteria ten opzichte van de vorige periode. We hanteren nu de volgende criteria voor peuters vanaf 2 jaar:

- a) geconstateerde taalachterstand dat niet het gevolg is van een taal-spraakontwikkelingsstoornis (TOS) in combinatie met minstens één van de andere, onderstaande risicofactoren³;
- b) een langdurige taalachterstand dat niet het gevolg is van TOS;
- c) geconstateerd onvoldoende stimulerende taalomgeving thuis⁴;
- d) ouder spreekt of ouders spreken geen of nauwelijks Nederlands;
- e) nieuwkomers waaronder vluchtelingkinderen/vergunninghouders en kinderen van arbeidsmigranten die niet of nauwelijks Nederlands spreken;
- f) forse geremdheid of extreme verlegenheid van het kind om te communiceren.

Met uitzondering van a) gaat het bij de andere criteria om 'of'-criteria. Dit wil zeggen dat voor deze criteria er niet tegelijkertijd aan meerdere criteria voldaan moet worden. Voldoen aan één hiervan is voldoende om in aanmerking te komen voor vve.

³ Te constateren op basis van Van Wiechenonderzoek of opvolger daarvan zoals VLOT.

⁴ Te constateren op basis van RIVM-omgevingstest of opvolger daarvan zoals VLOT.

Peuters die op basis van de oude vve-criteria nu gebruik maken van een vve-voorziening, kunnen dit blijven doen totdat zij naar de basisschool gaan.

De GGD geeft de indicatie voor vve af. Deze criteria worden vertaald naar de werkinstructies van de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureaus GGD) en onderwijs. Daarnaast blijft het mogelijk om beredeneerd en beargumenteerd af te wijken van deze doelgroepcriteria. Dit is naar oordeel van een jeugdgezondheidprofessional, pedagogisch medewerker of onderwijskundige als zij in uitzonderingssituaties extra taalstimulering in het belang van het kind nodig achten om achterstand te voorkomen.

We verwachten dat met deze nieuwe definitie het aantal vve-doelgroepeuters toeneemt van circa 160 naar circa 200 peuters.

Als een peuter tot de vve-doelgroep hoort, krijgt de kinderopvanginstelling die vve aanbiedt hier extra geld voor van de gemeente (het 'geld volgt kind'-principe). Dat was in voorgaande OAB-periodes ook al zo. Dit betekent dat een kinderopvangaanbieder genoeg vve-peuters moet hebben om naast opvang ook vve aan te kunnen bieden.

Wat willen we bereiken?

We willen kansen bieden aan peuters met een risico op leerachterstanden in de Nederlandse taal, zodat zij goed voorbereid naar de basisschool gaan en hen een stevige ontwikkelingsbasis meegeven voor een succesvolle schoolloopbaan. Daarvoor willen we:

a) Alle vve-peuters bereiken

We willen dat alle peuters die een vve-indicatie krijgen, gebruik maken van het aanbod. We zorgen om voor een dekkend aanbod van voorzieningen. En dat de signalering en toeleiding naar een vve-voorziening op orde is. Deze opdracht ligt bij de consultatiebureaus en jeugdgezondheidsprofessionals van de GGD. Ook willen we dat de voorzieningen voor alle ouders financieel toegankelijk is. Voor de financiële toegankelijkheid stellen we een nieuwe regeling vast. We willen vooral geen drempels voor ouders die (nog) geen werk hebben en die daardoor geen beroep kunnen doen op de Kinderopvangtoeslag-regeling van de Belastingdienst.

b) Een hoge kwaliteit van uitvoering

We willen een hoge kwaliteit van uitvoering van vve. Dit betekent onder meer dat:

- vve-zalen een rijke en veilige speelleeromgeving inrichten;
- zij blijven werken met bewezen effectieve vve-programma's;
- deze programma's goed worden uitgevoerd (hoge educatieve kwaliteit);
- pedagogisch medewerkers (pm-ers) van peuter- en kinderopvang geschoold en gecertificeerd zijn om deze programma's te gebruiken en zich blijven professionaliseren;
- pedagogisch medewerkers van peuter- en kinderopvang Nederlands op minimaal op 3F-niveau beheersen;
- de verhouding leidster-vve peuters 1 op 8 bedraagt. De GGD en Onderwijsinspectie houden vanuit hun eigen rol toezicht hierop.

c) Intensiever samenwerken met ouders

Het is van belang dat een kind thuis ook de juiste stimulering krijgt. Er zijn namelijk sterke aanwijzingen dat ouders betrekken bij vve en taalontwikkeling van hun kinderen, positieve effecten heeft. Niet alle ouders zijn zich hier even bewust van of weten hoe ze hier handen en voeten aan kunnen geven. Daarom besteden de gemeente Oss, de kinderopvanginstellingen en het onderwijs, samen met andere partners zoals de bibliotheek en de GGD, extra aandacht aan ouderbetrokkenheid. De nadruk ligt op preventie en bewustwording bij ouders over het belang van taalstimulering. Met taal- en (voorlees)leesprogramma's zoals *Bereslim* maakten de samenwerkingspartners in Oss al een goed begin. Dit breiden we komende jaren uit. Daarbij

leggen we nadrukkelijk de koppeling met laaggeletterdheid en acties die in het kader van bijvoorbeeld het landelijk *Leesoffensief* uitgevoerd gaan worden.⁵

d) *Doorgaande lijn van voor- naar vroegschoolse versterken*

De gemeente en kinderopvanginstellingen zijn samen verantwoordelijk voor het voorschoolse deel van vve. Het basisonderwijs is verantwoordelijk voor het vroegschoolse deel. Sinds Oss begin 2000 startte met vve, staat de doorgaande lijn tussen het voor- en vroegschoolse deel stevast op de agenda. We willen dat vve-peuters doorstromen naar vve-groepen in het basisonderwijs om maximale leeropbrengsten te behalen. Dit betekent dat samenwerkende kinderopvanginstellingen en basisscholen doorgaan met inhoudelijke afstemming van vve-thema's die zij tijdens het schooljaar willen behandelen. Het betekent ook dat de kinderopvang en het basisonderwijs blijven werken met hetzelfde observatieprogramma *KIJK!*. Met dit programma zijn de leer- en ontwikkelopbrengsten van vve-kinderen meerjarig te volgen. Om te bezien waar het beter kan of aanvulling behoeft, gaan we komende periode *KIJK!* evalueren. Tot slot betekent het ook dat vve-peuters die uitstromen naar het basisonderwijs 'warm' overgedragen worden. Dit wil zeggen dat beroepskrachten uit de kinderopvang en het basisonderwijs belangrijke gegevens en de ontwikkelbehoefte van vve-kinderen in een persoonlijk contact overdragen. Dit uiteraard alleen in samenspraak met en na toestemming van ouders. Ook voor dit onderdeel geldt dat we komende periode willen bezien waar het beter kan en moet. We nemen dit in dezelfde evaluatie van *KIJK!* mee.

e) *Opbrengsten in beeld brengen en erover in gesprek gaan om te leren*

De gemeentelijke vve-coördinator brengt in opdracht van de gemeente al jaarlijks een inhoudelijk vve-verslag uit over het bereik en uitgevoerde activiteiten. Dit geeft een beeld van de kwaliteit van uitvoering. De vraag is of we dit verder moeten uitbreiden en zo ja met welke onderdelen. Mogelijke vragen kunnen zijn: hoeveel peuters beginnen met vve, maar komen na een bepaalde tijd niet meer? Wat zijn hier de oorzaken voor? Zo zijn er meer vragen die de gemeente, kinderopvanginstellingen en het basisonderwijs kunnen helpen het vve-beleid en de uitvoering te verbeteren. Daarvoor willen we komende periode een aanpak bedenken en in praktijk brengen rondom vve-opbrengsten.

Wat willen en moeten we vernieuwen?

Het nieuwe landelijk OAB-kader brengt, zoals eerder gezegd, nieuwe, wettelijke verplichtingen met zich mee voor gemeenten. Dat betreft de urenuitbreiding van het voorschools vve- deel van 10 naar gemiddeld 16 uur per week vve en de inzet van HBO'ers in vve. Met deze maatregelen wil het kabinet de kwaliteit van vve verhogen. We gaan op elk kort in.

f) *Urenuitbreiding voorschools vve-deel naar 12 of 16 uur per week gemiddeld*

Gemeenten zijn verplicht per 1 augustus 2020 een aanbod van voorschoolse vve-voorzieningen te organiseren van 960 uur in 60 weken voor peuters in tussen 2,5 en 4 jaar. Gemiddeld is dat 16 uur per week. Uitbreiding is kostbaar en vraagt tijd. Het vraagt immers om extra personeel dat geworven moet worden in een sector waar momenteel personeelstekort is. Het vraagt om andere groepsindelingen en roosters, meer ruimtegebruik en om uitbreiding van het vve-programma voor peuters. Daarnaast moeten we rekening houden met de geografische structuur van Oss: één stedelijke kern met vele middelgrote en kleine kernen. Hoe zorgen we in deze context voor een betaalbaar, dekkend aanbod van deze intensieve vve-groepen? Er zijn nog veel vragen. Vandaar dat we de volgende aanpak voorstellen:

- We beginnen de uitbreiding naar intensieve vve-groepen in de drie aandachtswijken bij zalen waarvan we zeker weten dat er voldoende vve-doelgroepepeuters zijn. Dit zijn zalen in de Ruwaard, Schadewijk en Krinkelhoek.⁶ Hiermee doen we kennis en ervaring op. Deze vve-zalen

⁵ Zie: *LEES! Een oproep tot een leesoffensief* van de Onderwijsraad en Raad voor Cultuur (juni 2019). <https://www.onderwijsraad.nl/upload/documents/publicaties/volledig/ONLINE-Lees-Een-oproep-tot-een-leesoffensief.pdf>

⁶ Zie https://dashboards.cbs.nl/v1/onderwijskansen_180543/. Selecteer vervolgens bij invulscherm *Populatie* 'Peuters' en bij gemeente 'Oss'.

zijn toegankelijk voor alle vve-doelgroepeuters uit Oss, ook al zijn de locaties niet thuisnabij. Ouders uit andere wijken en kernen hebben de keuzevrijheid om hun vve-peuter naar deze vve-zaal te brengen.

- Op de andere locaties houden we de huidige vve-zalen in stand en breiden die uit van 10 naar 12 uur vve per week. Dit zijn de zalen die we in voorgaande OAB-periodes opbouwden. Zij werken met bewezen effectieve vve-programma's, zijn vve-gecertificeerd en hebben een goede spreiding over Oss. Zo blijft er aanbod in stand voor vve-doelgroepeuters in andere Osse kernen. We willen immers alle kinderen met een risico op taalachterstand in Oss kansen bieden. En het is voor een deel van de ouders thuisnabij, maar minder intensief.

We onderzoeken in een later stadium of ook op andere plekken in Oss uitbreiding naar intensieve vve-zalen mogelijk is met 16 uur vve per week gemiddeld. Of dat er eventueel andere voorzieningen ingericht moeten worden, zoals een "vliegende brigade" voor extra taalstimulering op de vve-zalen buiten de aandachtsgebieden.

g) HBO'er in vve

Ook de inzet van HBO-geschoolden in vve is een maatregel van het kabinet met het doel om de kwaliteit van uitvoering van vve te verhogen. Het gaat voor zover we nu weten om 160 uur inzet van een HBO'er per voorschoolse vve-groep per jaar. Gemeenten zijn vanuit het OAB-kader verplicht dit uiterlijk op 1 januari 2022 te realiseren. Deze maatregel vraagt om een forse capaciteitsuitbreiding. Op dit moment is nog niet duidelijk of het rijk de gemeenten voor deze maatregel extra zal financieren of gemeenten opdraagt dit uit de huidige OAB-budgetten te bekostigen. Ook is nog niet duidelijk welke verantwoordelijkheid de kinderopvanginstellingen hierin precies hebben. Zodra er meer duidelijk is, bekijkt gemeente Oss samen met de kinderopvanginstellingen hoe deze maatregel in praktijk te brengen is.

Spoor B

NT2 Taalklassen en mobiele brigade: Voortzetten, uitbreiden en verdiepen⁷

Het tweede spoor betreft NT2 taalklassen en de mobiele brigade. In deze paragraaf beschrijven we hoe we deze voorzieningen willen voortzetten, uitbreiden en verdiepen.

Er zijn drie type NT2-voorzieningen:

- a) Taalklassen NT2 voor kinderen uit groep 3 t/m 8 van de basisschool, die toegankelijk zijn voor alle NT2-kinderen in de gemeente Oss;
- b) NT2 kleuterklassen voor kinderen uit groep 1 en 2 in de stadskern Oss;
- c) De mobiele brigade NT2 voor NT2-kinderen in de basisschoolleeftijd (groep 1 t/m 8) in de dorpskernen buiten de stadskern Oss.

De uitvoering van NT2-voorzieningen is met instemming van alle basisschoolbesturen belegd bij schoolbestuur SAAM.

Voor wie?

NT2-voorzieningen zijn voor kinderen van nieuwkomers in de leeftijd van 4 tot 13 jaar. Kinderen van nieuwkomers zijn vluchtelingen kinderen, kinderen van vergunninghouders en kinderen van arbeidsmigranten. Zij zijn korter dan één jaar in Nederland en spreken niet of nauwelijks Nederlands spreken.

De basisschool waar ouders hun kind aanmelden schakelt met NT2-deskundigen om in samenspraak met ouders te bepalen wat de best passende NT2-aanpak is voor het kind. Eind 2018 maakten 112 kinderen gebruik van een NT2-voorziening.

Wat willen we bereiken?

Het doel van NT2-voorzieningen is in eerste instantie om de Nederlandse taal te leren. Naast het Nederlands leren willen we bereiken dat NT2-kinderen:

- zich sociaal en emotioneel thuis te voelen;
- schoolse vaardigheden aanleren;
- basale kennis krijgen van de andere kennismvakken en vak- en vormingsgebieden;
- integreren in eigen school en wijk.

Dit alles met het doel om NT2-kinderen zo snel als mogelijk mee te kunnen laten doen aan het reguliere onderwijsprogramma. En daarmee in staat zijn zich op eigen niveau te ontwikkelen en een ononderbroken schoolloopbaan kunnen hebben. Daarvoor willen we:

a) Voortzetting van de Mobiele brigade NT2

De Mobiele brigade NT2 ondersteunt NT2-kinderen die op basisscholen in de kernen buiten de kern Oss zitten. NT2-deskundigen van deze brigade geven deze NT2-kinderen meerdere keren per week een half uur of langer taallessen op de basisschool waar zij zitten. Tevens geven zij adviezen aan docenten hoe zij de taalontwikkeling van deze kinderen kunnen stimuleren. Daarnaast ondersteunt de Mobiele brigade NT2 basisscholen met veel NT2-kleuters. Zij geven adviezen aan leraren over de stimulering en aanpak van taalontwikkeling (via spelend leren).

b) Voortzetting van de Taalklassen NT2

NT2 Taalklassen zijn voor NT2-kinderen in de groep 3 t/m 8. In zo'n taalklas krijgen deze kinderen een jaar lang gedurende een hele week intensief NT2-onderwijs (een zogenaamd "taalbad") zodat zij daarna in staat zijn regulier basisonderwijs op de eigen school te volgen in de wijk waar zij wonen. Er zijn op twee schoollocaties in de stadskern Oss NT2-taalklassen ingericht. Deze zijn in de wijken Ruwaard en Schadewijk.

c) Een hoge kwaliteit van uitvoering

Net als voor vve willen we voor de NT2-voorzieningen een hoge kwaliteit van uitvoering. Dit betekent dat professionals die met deze kinderen werken NT2-gecertificeerd moeten zijn en dat zij zich blijven ontwikkelen. De basisschoolbesturen zorgen hiervoor. Tevens betekent het blijven

⁷ NT2=Nederlands als 2^e Taal

investeren in de kwaliteit van de NT2-voorzieningen onder meer door aanschaf en implementatie van specifieke taal- en woordenschatpakketten.

Zowel de Mobiele brigade NT2 als Taalklassen zijn afhankelijk van de in- en uitstroom van nieuwkomerkinderen in Oss. Dit vraagt niet alleen om flexibiliteit, maar maakt planning ook lastiger dan voor regulier basisonderwijs het geval is. In de praktijk betekent dit dat deze voorzieningen eerder en vaker mee moeten bewegen met de ontwikkelingen die zich voordoen. Tegelijkertijd willen we de kennis en professionaliteit in Oss behouden en voorkomen dat het als gevolg van die ontwikkelingen weglekt.

Wat willen we vernieuwen?

d) Intensiever samenwerken met ouders

NT2-kinderen zijn een groep bij uitstek met grote risico's op taal- en ontwikkelachterstand. Dit blijft vaak niet alleen beperkt tot het kind zelf, maar treft het hele gezin. Daarmee zijn NT2-voorzieningen ook vindplaats van risico's en een plek die kansen biedt om ouders te verwijzen naar andere laagdrempelig voorzieningen. Denk bijvoorbeeld aan voorzieningen om armoede tegen te gaan of om laaggeletterdheid aan te pakken. Om dit beter te benutten is intensiever contact en samenwerking met ouders van NT2-kinderen wenselijk. Daarom willen we deze OAB-periode meer inzetten op ouderbetrokkenheid vanuit de NT2-voorzieningen (pedagogisch ouderschap).

Spoor C

OAB-verbreed: Preventie in verbinding

Er zijn in Oss meer groepen kinderen die duidelijke risico's lopen op taal- en ontwikkelingsachterstanden dan die waar vve- en NT2-voorzieningen zich op richten, bijvoorbeeld kinderen in (v)chtscheidingen. Het Osse OAB-beleid is ook voor hen bedoeld. Net als bij vve en NT2 gaat het bij deze OAB-voorzieningen om taal- en ontwikkelingsstimulering. Zij verschillen echter hiervan omdat zij een beroep op een vorm van jeugdhulp mede kunnen helpen voorkomen. Daarom willen we:

a) *Op basis van de Regeling Maatwerk Kinderopvang opvang bieden vanwege tijdelijke, maar ernstige ongunstige thuissituatie*

In de praktijk blijkt dat er tijdelijke, maar wel ernstiger dan gemiddeld ongunstige thuissituaties bestaan waardoor ouders weinig of geen aandacht kunnen besteden aan de (taal)ontwikkeling van hun kind(eren). De oorzaken voor deze situaties kunnen van sociale of medische aard zijn. Voorbeelden zijn problematische echtscheidingen of langdurende ziekenhuisopname van een ouder in éénooudergezinnen. Ook deze OAB-periode willen we voorkomen dat kinderen in dit soort situaties achterop raken of beroep moeten doen op zwaardere ondersteuning. Daarom willen we deze kinderen tijdelijk -maximaal één jaar- gebruik laten maken van kinderopvang. De kinderopvang immers is een omgeving waar behalve opvang en verzorging ook nadrukkelijk aandacht is voor taal- en ontwikkelingsstimulering, al is het minder intensief dan in vve-zalen. Kinderopvang heeft in deze gevallen een preventieve werking, zowel voor ouders als kinderen. Ouders worden ontlast en kinderen worden opgevangen in een leerrijke sociale omgeving, waarin hun ontwikkeling wordt gestimuleerd.

Professionals van het Centrum voor Jeugd & Gezin bepalen samen met de jeugdgezondheidsprofessional en ouder(s) of dit in de gegeven thuissituatie de best passende oplossing is voor het kind of de kinderen van het gezin.

b) *Versterking van taal- en leesonderwijs op scholen via adviezen van Dyslexieteam*

Een deel van de kinderen met een aantoonbare taal- en leesachterstand kunnen beroep doen op een dyslexie-onderzoek en –behandeling.⁸ Om te beoordelen of er sprake is van een terecht vermoeden van dyslexie, laat gemeente Oss de aanvragen screenen door het *Dyslexieteam* (poortwachterfunctie). Dit team heeft de kennis en expertise om te beoordelen of het eerder reguliere taal- en leesproblemen betreft of dat toch aan dyslexie moet worden gedacht. Als het taal- en leesproblemen zijn, volgt een afwijzing van de aanvraag. Het Dyslexieteam koppelt dit terug aan de school en ouders en geeft hen taal- en leesadviezen mee. Tevens kunnen scholen het Dyslexieteam rechtstreeks benaderen voor consultatie en advies. Met de adviezen van het Dyslexieteam kunnen de scholen hun taal- en leesonderwijs verbeteren. Omdat er een preventieve werking van uit gaat en het bijdraagt aan beter taal- en leesonderwijs op scholen, willen we de consultatie en adviesfunctie van het Dyslexieteam versterken.

c) *Inzet van Familiecontactpersonen*

In 2018 startte de gemeente en schoolbestuur SAAM de pilot 'Familiecontactpersoon' (FCP) op *Integraal Kindcentrum De Regenboog* in de Schadewijk. Het betreft de aanpak van (taal)ontwikkelachterstanden bij kinderen en jeugdigen waarvoor versterkte toeleiding naar en verbinding tussen ouders, school (inclusief vve en taalklassen NT2), jeugdhulp, kinder- en buitenschoolse opvang noodzakelijk is. We evalueren de opbrengsten van de deze pilot in 2020. Daarna bezien we hoe dit FCP-model te verankeren is in de school of mogelijk uit te breiden is naar andere scholen en tegen welke voorwaarden.

d) *Passende opvang*

De kinderopvanginstellingen signaleren vaker dat zij kinderen opvangen die extra ondersteuningsbehoefte hebben en die de reguliere zorg overstijgt. Om te bezien wat deze groep kinderen nodig heeft en wat dit betekent voor de taal- en ontwikkelingsstimulering, startte in 2018 de werkgroep *Passende opvang*. Hier nemen vertegenwoordigers van

⁸ Het betreft hier 'Ernstige Enkelvoudige Dyslexie' (EED).

kinderopvanginstellingen, de gemeente, het Ons Welzijn (basisteam jeugd en gezin), het samenwerkingsverband 30.06, Kentalis, de gemeentelijke vve-coördinator en de GGD aan deel. Deze werkgroep onderzoekt het vraagstuk rondom passende opvang, komt in de loop van 2020 met adviezen hoe dit het beste aan te pakken is en wat dit betekent in het kader van OAB. De vraag naar passende opvang is een vraag die niet alleen in Oss speelt. Het is een landelijk thema.

Sturing en raming

Sturing

Bij de uitvoering van OAB zijn vele partijen betrokken uit de kinderopvang, het onderwijs en gemeente. Om de doelen te bereiken met deze partijen is sturing nodig. Naast de gemeentelijke coördinator vve die de dagelijkse, praktische gang van zaken aanstuurt, de kwaliteit en inhoudelijke opbrengsten in de gaten houdt, heeft Oss voor OAB een thematische overlegstructuur opgebouwd. Dit wil zeggen dat er per spoor of thema –vve, NT2, Passende opvang, etc.- apart bestuurlijk en uitvoerend overleg is. Dit wanneer nodig aangevuld met aparte werkgroepen voor specifieke ontwikkelopgaven. De reden waarom we zo'n overlegstructuur hebben, is omdat per thema andere partijen en uitvoeringpartners betrokken zijn. De gemeente stuurt op beleidsniveau en zorgt voor integratie en afstemming waar nodig.

Net als in de vorige OAB-periodes wordt ook in de periode '19-'22 jaarlijks financieel en inhoudelijke verantwoording afgelegd en gerapporteerd over de voortgang.

Raming

Wij ramen de inkomsten en uitgaven als volgt:

Inkomsten

	2019	2020	2021	2022
Rijk GOAB	€ 2.336.400	€ 2.665.746	€ 2.665.746	€ 2.665.746
Totaal*	€ 2.336.400	€ 2.665.746	€ 2.665.746	€ 2.665.746

* Van 2019 tot 2022 geldt een landelijke overgangsregeling. Hierdoor krijgen gemeenten nog niet 100% van het OAB-budget. Het ministerie brengt in deze periode jaarlijks bij ministeriële regeling een vast te stellen percentage in mindering op dit budget. Voor 2020 is dat percentage -6,15%. Ook kan het OAB-budget dat de gemeente ontvangt jaarlijks verschillen. Dit als gevolg van de nieuwe, landelijke verdeelsystematiek.

Raming uitgaven

	2019	2020	2021	2022
Spoor A. vve				
Toegang, uitbreiding en uitvoering vve	€ 1.144.000	€ 1.416.000	€ 1.416.000	€ 1.416.000
Coördinatie Tov-vve	€ 94.500	€ 94.500	€ 94.500	€ 94.500
HBO'er in vve	pm	pm	pm	pm
Spoor B. NT2-voorzieningen				
Taalklassen & Mobiele brigade NT2	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Spoor C. OAB-verbreed				
Tijdelijke opvang	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
Versterking taal- en leesonderwijs	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000
Familiecontactpersoon	€ 120.000	€ 120.000	€ 120.000	€ 120.000
Passende opvang	€ 51.900	€ 100.245	€ 100.245	€ 100.245
Gemeentelijke coördinatie	€ 191.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Totaal	€ 2.336.400	€ 2.665.746	€ 2.665.746	€ 2.665.746